

AIXÒ ERA I NO ERA...

UN FÒRUM

Leslie Toledo

coordinadora de Relacions Institucionals del Fòrum Mundial d'Educació (2001)
i de la Conferència d'Educació del Fòrum Social Mundial (2002)

Quan em demanen que parli sobre el Fòrum Mundial d'Educació sempre sent la temptació de parlar, per vici o per passió per la literatura, com un conte. A Brasil hi ha una dita que adverteix que "quem conta um conto ganha um ponto". Aquesta vegada, sí que en contaré un...

Això era un poble molt bonic que vivia en un lloc anomenat Pindorama amb diverses comunitats de distints noms, costums, tradicions i cultures. En aquest poble s'aprenia i s'ensenyava a través de les pràctiques quotidianes, de les seves festes, dels seus savis i de la seva llarguíssima tradició oral. Els indis vivien feliços fins el dia que els colonitzadors europeus varen arribar i en les seves ànsies de conquerir i "civilitzar els bàrbars", cobriren aquesta terra de vermell sang. Només tenien dues alternatives per sobreviure: fugir o sotmetre's. Però, n'hi va haver que varen resistir i continuen

resistent. Un d'ells parla sobre els seus orígens i l'educació:

"Els esperits xapiripê ballen per als xamãs des dels primers temps i així continuen fins avui. Els blancs dissenyen les seves paraules perquè el seu pensament està ple d'oblits. Nosaltres guardam les paraules dels nostres avantpassats dintre nostre des de fa molt de temps i continuam pensant-les per als nostres fills. Els nins, que no saben res d'esperits, escolten els cants dels xamãs i després volen veure els esperits. És per això que, malgrat ser

Imatges de les manifestacions i concentracions a Porto Alegre durant l'FSM

molt antigues, les paraules dels xapiripè sempre tornen a ser noves. Són elles les que augmenten els nostres pensaments. Són elles les que ens fan veure i conèixer les coses des de lluny, les coses dels antics. És el nostre estudi, el qual ens ensenya a somiar. D'aquesta manera, qui no beu l'alè dels esperits, té el pensament curt i difuminat; qui no és mirat pels xapiripè no somia, sols dorm amb una destrat en la mà". **Davi Kopenawa Yanomami** (Aldeia Watoriki, Serra Demini / Roraima, 1998).

I així el Pindorama es va cobrir de núvols foscs i les persones amb pensament curt i difuminat varen començar a fundar la "nova civilització" basada en grans propietats, en la cultura blanca importada d'Europa i en l'autoritarisme de les elits que convertia les "gernacions" en esclaus. Però, aquestes gernacions no desenvolupaven les tasques com a ells els agradava i a més morien amb molta facilitat (problemes de la civilització o sifilització?).

Aleshores:

Això era un poble molt bonic que vivia en un lloc anomenat Àfrica amb diverses comunitats de distints noms, costums, tradicions i cultures. En aquest poble s'aprenia i s'ensenyava a través de les pràctiques quotidianes, de les seves festes, dels seus savis i de la seva llarguíssima tradició oral. Ells vivien feliços fins el dia que els colonitzadors europeus varen arribar i, sense invitació o llicència, se'ls varen endur en condicions inhumanes a bord d'embarcacions rumb a Brasil, antiga Pindorama. Només tenien dues alternatives per sobreviure: fugir o sotmetre's. Però, n'hi va haver que varen resistir i continuen resistint. Per haver-la contada uns a uns altres sabem la història d'aquest poble: grups d'esclaus negres i negres que havien fugit de la captivitat i del terrible holocaust de l'esclavitud, eren anomenats *quilombolas*. A ells es varen unir pobles indígenes i blancs aliats i les Repúbliques lliures. Aquests llocs de difícil accés, eren anomenats *Quilombos*. Allà el manteniment de la identitat negra i dels costums funcionava com el fonament de les comunitats, estimulant innumbrables fugides dels esclaus de les hisendes del voltant. Els negres cantaven:

*Folga negro, branco não vem cá,
folga negro, branco não vem cá,
se vier, em farrapos se irá.*

I aleshores...

Això era un poble molt distint que vivia en un lloc anomenat Brasil (que havia estat Pindorama per als indis, Angola Janga per als *quilombolas*, Vera Cruz per als portuguesos), en una república federativa amb diversos estats de distints noms, costums, tradicions i cultures. Aquest poble, que ja no era tan feliç, tenia un petit grup d'homes blancs europeus amos (?) de moltes terres i del poder constituït i un altre grup major amb molts pobres, dones, nins, afrodescendents, indígenes, analfabets, treballadors amb baixos salaris del camp i de la ciutat. Pocs eren els que podien aprendre, o sigui, els fills d'aquells que eren els amos de les terres. Encara, aquelles minories que eren la majoria, aprenien i s'ensenyaven a través de les pràctiques quotidianes, de les seves festes, de les barreges de les moltes cultures diferents i la seva llarguíssima tradició oral. Però, volien escoles, salut, menjar i que els seus fills no treballassin. I de república en república (la Vella, la Nova, la de la Dita la Dura, la de la Transició, la del *Impeachment*, la de la Globalització) aquest poble treballador i valent va seguir construint una història amb carnaval, futbol, samba, *bumba-meu-boi*, fandango, dones *rendei-ras*, violes *caipiras*, *cordeis*, bossa nova, mandinga i tantes altres manifestacions culturals. I varen seguir formant part de nombres vergonyosos:

Brasil és en l'actualitat un dels països amb majors desigualtats del món, on el 50% dels més pobres tenen tot just un 10% de la renda i en el qual l'1% dels propietaris posseeix el 46% de totes les terres. Tan sols vuit grups econòmics familiars controlen els principals mitjans de comunicació. En l'àmbit de l'educació hi ha un contingent de 20 milions d'analfabets absoluts i altres 30 milions que no han arribat ni a completar els quatre anys d'escolaritat. Menys de la meitat dels nins i nines de quatre a sis anys freqüenten algun centre de preescolar. Entorn

Una de les meses de debat de l'FSM

de 2,5 milions dels compresos entre set i 14 anys no van a escola, una xifra a la qual cal afegir que de cada 100 matriculats en el primer curs, només 56 conclouen el cinquè nivell. Sis milions d'adolescents entre 14 i 18 anys, que podrien estar en el curs mitjà, no freqüenten cap tipus d'escola i gairebé el 90% dels joves estan desfasats en la relació edat/curs als 18 anys d'edat. Tot just el 12% dels joves entre 18 i 24 anys estudien en la universitat. L'accés a l'educació superior és inferior al 7,5%. L'escolarització mitjana dels brasilers, al voltant dels cinc anys, és una de les més baixes del món. Però, malgrat l'apatia, la pèrdua de l'autoestima, la intolerància generada per aquest sistema, aquest poble ha resistit i resisteix, intentant construir un altre projecte, un altre país on brasilers i brasileres puguin menjar almenys tres vegades al dia i tots puguin fer la lectura del món i escriure una història més justa. Alguns han fugit, uns altres s'han sotmès, però, n'hi ha hagut que han resistit i continuen resistint. Tants Paulos Freires han lluitat per la democratització social, política i cultural obrint portes i finestres per a una altra educació possible, l'educació popular, l'escola-ciudadana, la pedagogia de la llibertat. I a l'ombra d'aquest arbre els Pedros Pedreros, les Marias, Lulas i Marinas da Silva varen fer que la veu dels oprimits poguessin ser escoltades. Però això ja és una altra història per a un altre dia. On érem?

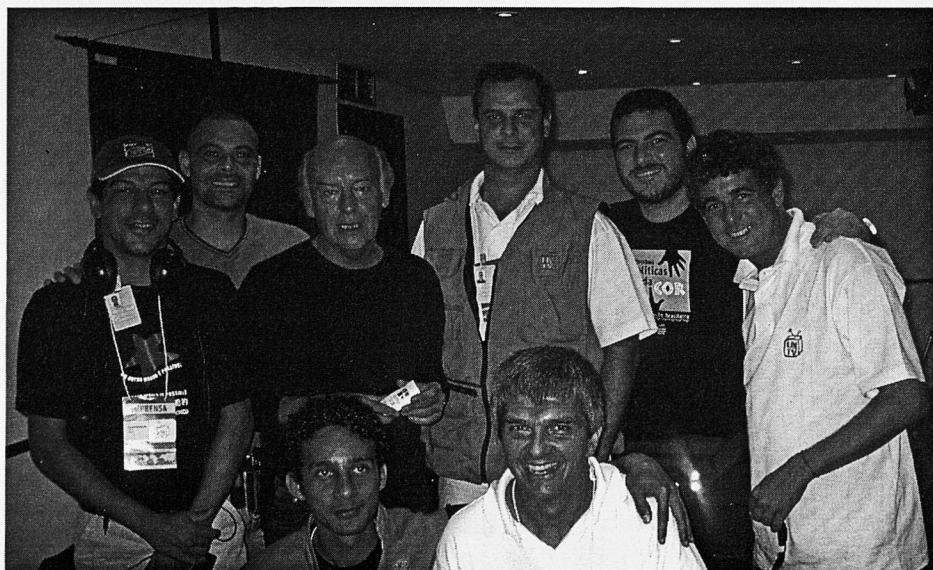
Va ser aleshores que, en un poble a l'extrem sud del Brasil on se sol beure mate i calçar botes, va ocórrer una trobada de persones de diversos pobles de distints noms, costums, tradicions i cultures que resisteixen a la globalització neoliberal i més que això, presenten maneres distintes de fer-ho. El poble que va rebre aquestes persones té un bell

nom, Porto Alegre, i no va ser per casualitat que la trobada es va celebrar allà. En aquest port les ciutadanes i els ciutadans poden debatre i decidir sobre el pressupost públic en conjunt amb l'ajuntament, provant i comprovant la democràcia participativa. Per practicar aquesta forma de resistència al neoliberalisme, la ciutat de Porto Alegre va ser elegida com a seu del Fòrum Social Mundial en tres edicions. En el primer Fòrum hi varen acudir 20.000 persones, en el segon, 60.000 i en el tercer, més de 100.000. Més enllà dels nombres, aquests fòrums ens ensenyen que una altra globalització és possible, una globalització més solidària i més justa. La diversitat de punts de vista té el seu punt de convergència en les ganes de compartir les mateixes esperances i en la cerca d'alternatives que es desitja realitzar juntament amb els altres, en un projecte global que imparteix proposicions locals. I va ser i continua sent una gran celebració que sap ser al mateix temps reflexiva, organitzativa i propositiva. Són com diumenges de sol en els quals podem llegir un bon llibre i discutir-lo amb persones que ens agraden bevent una aigua de coco sota palmeres.

Ocorre que els treballadors i treballadores en educació, teòrics, investigadors, estudiants, sindicalistes, organitzacions no governamentals o no, provinents de distintes parts del món, a més de contribuir a aquest projecte col·lectiu, també volen desenvolupar un projecte específic centrat en el món de l'educació. Ja ha arribat el temps que hauríem de debatre i conèixer les concepcions polítiques i pedagògiques que es desenvolupen en aquest planeta, on la prioritat va ser i continua sent les experiències d'inclusió i de pràctiques educadores que col·loquen l'educació com a dret essencial per al

desenvolupament de la humanitat. Va ser aleshores, quan en aquest port tan alegre varen esdevenir el I i el II Fòrum Mundial d'Educació. I va ser una altra gran celebració de la multiplicitat d'interlocucions en un esforç conjunt de deixar-se dur per la realitat, moguts per la utopia de la construcció d'una altra educació possible.

I aleshores ells visquen felïços per sempre... per sempre? Hi

Equip de treball amb el qual l'STEI-i va col·laborar en diferents projectes dins l'FSM, amb l'escriptor Eduardo Galeano, conferenciant en el Fòrum

ha moltes històries que acaben així, però aquesta encara no està acabada. Comença a ser escrita per moltes mans de diversos pobles de distints noms, costums, tradicions i cultures. Per aquells que varen resistir i continuen resistint. Davant nosaltres tenim el desafiament de construir el III Fòrum Mundial d'Educació i, perquè pugui aportar les distintes realitats i alternatives, fer-lo en diverses regions del planeta. D'aquesta manera, les parts constituïran un tot més harmònic, comptant amb els rostres i cossos dels exclosos de cada poble, perquè ells són precisament la font per somiar i construir un altre món. I com els indis que han de conèixer el lloc on va ser enterrat el seu llombrígol, doncs allà va néixer que vaig contar aquesta història tan igual a tants de pobles

Lloc d'entrevistes a participants i personalitats de l'FSM

d'Amèrica Llatina. Però sé que aquest és un punt de vista al qual podrien afegir-se'n d'altres. Per això mateix, acab recordant la vella dita: "quem quiser ganhar um ponto, que conte outro conto".

Ara tenir un piano és més fàcil

Sense necessitat de comprar-lo, decideixi

LLOGUER-OPCIÓ COMPRA AIXÍ DE FÀCIL

Si el seu fill o filla comença a estudiar piano, vostè ha de pensar en la necessitat de tenir un piano a casa seva.

És lògic que la decisió de comprar-lo definitivament la prengui segons els resultats del curs.

No es preocupi: **MUSICASA** li soluciona aquest problema.

MUSICASA li cedeix un piano, acústic o digital.

NOMÉS PER 55 eur. mensuals, més quota inicial de 180 eur. Per exemple:

Si vostè decideix comprar el piano que li vàrem cedir, fa un any o més, o qualsevol altra marca,

li descomptarem 840 eur.

YAMAHA

MUSICASA

Pl. Es Fortí, 1
(cantonada Passeig Mallorca)
Palma de Mallorca
Telf. 971 281559